

Výzkumný projekt

1) Téma, problém otázka, úvod a cíle výzkumu. Formulujte téma, problém, otázku svého výzkumu. Napište úvod (nejméně 1 odstavec), v němž představíte téma, vysvětlíte, co chcete zkoumat a proč je to zajímavé (přínosné). V dalším odstavci formulujte cíle vašeho výzkumu. (4 body v hodnocení projektu)

Psychomotorika jako pedagogicko-terapeutické opatření v základní škole praktické

Psychomotorika jako vědní obor se zabývá pohybem člověka, který rozvíjí osobnost jedince a zaměřuje se na prožitek z pohybu, učí jedince poznávat vlastní tělo i okolní svět. Tvoří ji systém pohybových aktivit, které se nezaměřují na výkonnostní výsledky, ale především na pohyb jako takový, který je součástí zdravého životního stylu. V základních školách, praktických i speciálních, se pohybové aktivity realizují především v rámci tělesné výchovy. U žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří potřebují ve vzdělávání vyrovnávací a podpůrná opatření, daná charakteristikou jejich postižení, je žádoucí doplňovat výuku pedagogicko-terapeutickými opatřeními tak, aby byly naplněny vzdělávací cíle v tělesné výchově.

V základní škole praktické je využívána „běžná“ i „zdravotní“ tělesná výchova, která naplňuje jak obecné výchovné cíle vzdělávacích programů, tak také speciálně pedagogických metod reedukace kompenzace a rehabilitace. Jelikož psychomotorické činnosti nerozvíjí nejen fyzickou, ale i psychickou a sociální stránku osobnosti, bude předmětem mého zájmu vysvětlit, jak přispívá psychomotorika ve výuce tělesné výchovy k naplnění reedukačních cílů. Cílem bude vyzkoumat, zda je psychomotorika vhodným pedagogicko-terapeutickým prvkem v edukaci u žáků s lehkým mentálním postižením. Získané informace mohou být učiteli tělesné výchovy využity k zefektivnění výuky z hlediska naplnění vzdělávacích cílů.

Jak přispívá psychomotorická činnost v tělesné výchově k naplnění reedukačních cílů?

2) Hlavní výzkumná otázka (1) a vedlejší výzkumné otázky (maximálně 5), (5 bodů v hodnocení projektu)

Hlavní výzkumná otázka:

Jak přispívá psychomotorická činnost v tělesné výchově k naplnění reedukačních cílů?

Vedlejší výzkumné otázky:

Jak doplňují psychomotorické činnosti tělesnou výchovu?

Jak se promítá zařazení psychomotorických činností v jiných vyučovacích hodinách?

Jaké jsou projevy při aplikaci psychomotorických činností v oblasti komunikace?

Jaké jsou projevy žáků při aplikaci psychomotorických činností v oblasti motoriky?

3) Uveďte, zda jste si vybrali kvalitativní nebo kvantitativní výzkumnou strategii a proč jste se tak rozhodli. Nestačí napsat, že vám daná strategie připadá vhodnější – zdůvodněte, proč je vhodnější s ohledem na vaše téma. (souvislý text, 1 odstavec). (3 body v hodnocení projektu)

Pro výzkumnou práci jsem zvolila kvalitativní šetření, protože předmětem mého zájmu bude skupina žáků, které je potřeba dlouhodobě pozorovat a poznávat v edukačním procesu, je důležité se s žáky také sblížit, porozumět jim a podílet se s nimi na psychomotorických aktivitách. Kvalitativní výzkum jsem si vybrala také z toho důvodu, že pro sběr dat jsou vhodnější nestandardizované metod (pozorování, interview)

4) Návrh metody sběru dat, představa o počtu a kontaktování výzkumných jednotek. Jak budete sbírat data? Z čeho budete ve výzkumu vycházet? Jak kontaktujete a vyberete zkoumané jednotky? Souvislý text (4 body v hodnocení projektu)

Data nasbírám pomocí interview, pozorování a z analýzy dokumentů (podklady ze SPC). Ve strukturovaném interview s třídní učitelkou bych chtěla zjistit, jak funguje třída jako kolektiv, jaké jsou dlouhodobé vztahy mezi žáky, jestli se ve třídě někdy vyskytovaly nebo vyskytují problémy, školní úspěchy a neúspěchy žáků. Tato zjištění pro mne budou významná z toho důvodu, že některé psychomotorické aktivity vyžadují spolupráci a úzký tělesný kontakt a ne všem informantům by to mohlo být příjemné. Dále bych chtěla v interview zjistit, zda má učitelka zkušenosti s psychomotorikou a zda je aplikuje do výuky Participační pozorování, které bude dlouhodobé, mi umožní se sžít s prostředím a získat hluboké poznatky o zkoumané skupině. Na konci pozorování si vyhotovím terénní zápisky, doplněné komentářem-vlastní interpretací.

Můj výběr zkoumané jednotky se udál na jedné základní škole praktické, kde už jsem byla vícekrát na praxi. Je tam na prvním stupni pouze jedna třída, do které chodí žáci první až páté třídy společně. Ve třídě je celkem 8 žáků s lehkým mentálním postižením. Díky vstřícnosti paní ředitelky a třídní učitelky zmíněné třídy mi je umožněno docházet do školy a provést výzkumné šetření.

5) Úryvek z připravovaného nástroje sběru dat - scénář rozhovoru, plán pozorování atd. (4 body v hodnocení projektu)

Plán pozorování:

- Pozorování žáků v tělesné výchově vedené učitelkou
- Vytvoření záznamových archů na vysledované pozorované jevy u žáků při psychomotorických aktivitách
- Pozorování při psychomotorických aktivitách
- Participace na aktivitách
- Tvorba terénních zápisků a komentářů
- Popis jednotlivých jevů

Scénář rozhovoru s třídní učitelkou:

- Požádání o spolupráci a o dovolení si rozhovor nahrát
- Ujištění o anonymitě výzkumného šetření
- Představení výzkumného šetření
- Úvodní otázky typu zaměření a délky profese, jak ji baví práce s dětmi, co učí nejraději a jaké metody k tomu používá, jak funguje třída jako kolektiv, jaké jsou dlouhodobé vztahy mezi žáky
- Hlavní otázky, které budou směřovat k tématu, psychomotorika, tělesná výchova
- Ukončovací otázky typu jestli by mi chtěla něco sdělit nebo něco zdůraznit, jestli jsme na něco nezapomněli, a jestli se chce na něco zeptat, poděkování

6) Zamyšlení se nad možnými praktickými a etickými problémy při výzkumu (minimálně 1 odstavec) Jaké praktické a etické problémy budete ve výzkumu pravděpodobně řešit? Jak? Souvislý text (3 body v hodnocení projektu)

Problémem by mohla být ta skutečnost, že to pro žáky bude něco nového, co běžně nedělají, práce s novým psychomotorickým materiálem a to by na ně mohlo ze začátku působit tak, že budou s větším zápalem, aktivněji a s větším nadšením zapojovat do psychomotorických aktivit. Proto budu klást důraz na četnost a dlouhodobost aplikace činností do výuky, aby výsledky nebyly zkreslené počátečním nadšením.

7) Záznam z prvního realizovaného rozhovoru/pozorování/analýzy dokumentu atd spolu s terénními poznámkami (jasně od sebe oddělte případný záznam – např. přepis rozhovoru a terénní poznámky, které vytvoříte). VOLBA KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU PŘEDPOKLÁDÁ PROVEDENÍ PRVNÍHO POZOROVÁNÍ/ROZHOVORU ATD. JIŽ BĚHEM PŘÍPRAVY PROJEKTU. Pokud nelze realizovat (ještě nemáte zajištěný vstup do terénu atd.) udělejte rozhovor – nebo proveďte pozorování (a terénní poznámky) s někým, kdo vám pro výzkum může poskytnout informace (důležitý informátor, představitel zkoumané instituce, rodič zkoumaného dítěte atd) a vysvětlete v projektu tuto volbu. (6 bodů v hodnocení projektu).

Interwiev s třídní učitelkou (část interwiev)

ÚVODNÍ OTÁZKY

Jaká je vaše pedagogická vize?

Vzhledem k tomu že učím na prvním stupni základní školy praktické, kladu si za cíl, a to nejlépe jak jen umím, předat žákům trivium. To je pro ně velice důležité. Dále mimo znalostí, také dovednosti, návyky, které jim co nejvíce usnadní nebo snad také pomohou na cestě v jejich budoucím životě, jako je dovednost v sebeobsluze, pracovní návyky a slušné chování ve společnosti.

Jaký máte vztah se svými žáky ve třídě?

Osobně si myslím, že mám se všemi žáky dobrý vztah. Jsem sice přísná a důsledná, ale to se nijak neodráží na mém vztahu s žáky. S žádným žákem jsem se nikdy nedostala do osobního konfliktu a ani žáci sami nemají potřebu mi dělat zlo. Bereme se takoví, jací jsme a musíme spolu dobře vycházet, aby se nám společně dobře pracovalo.

HLAVNÍ OTÁZKY

Považujete tělesnou výchovu za důležitou?

Určitě, tělesná výchova je důležitá. V dnešní době, mají děti pohybu čím dál méně, a proto by se mělo využít každé příležitosti k pohybu.

Je ve vaší třídě tělocvik oblíbený?

Ano, žáci se vždycky na hodiny tělocviku těší. Je to pro ně příležitost vydovádět se, vybouřit se a dostat ze sebe energii.

Jaké druhy her upřednostňujete v tv?

Neupřednostňuji žádné, vycházím z toho, jaké hry mají žáci oblíbené a které je baví. Nejraději hrají vybíjenou a soutěže, kdy jsou rozděleni na družstva a závodí o to které družstvo je rychlejší.

Věnuje se některý z žáků sportu aktivně?

Nee. Nikdo ze třídy nechodí ani do žádného sportovního kroužku. Tělocvik je baví, ale asi zase ne natolik, aby se věnovali nějakému sportu aktivně.

Zapojujete cvičení i do ostatních hodin?

Ano zapojuji, hlavně pokud potřebuji žáky aktivizovat. Do jiných hodin zařazuji ať už protahovací, nebo uvolňovací cviky, tak také cvičení třeba na prostorovou orientaci.

Využíváte prvky psychomotoriky v tělesné výchově?

Abych řekla pravdu, tak nevyužívám. Když jsem chodila na fakultu, tak jsem navštěvovala kurz psychomotoriky, ale ve vyučování to neuplatňuji.

Terénní zápisky - pozorování

HODINA TV-3. vyuč. hod.

1)nástup

2)rozcvička

3)Honěná s kolíčky- zahřátí organismu

Žáci se zahřáli (zadýchali se, červené tváře).

Zapojili se všichni a hráli, dalo by se říct s velkou nasazeností (tahali se za mikiny)

Líbilo se jim, že si mohou připnout kolíčky kamkoliv na tělo. Při honěné si je hodně hlídali, aby jednu žákyni nikdo nedohonil, tak vyběhla z hřiště.

Žáci aktivitu pochopili, až na jednoho. Sbíral všechny barevné kolíčky (Informant č.1- Imp+porucha pozornosti s hyperaktivitou).

Tato aktivita nenavodila komunikaci mezi žáky, protože to byla především hra na zahřátí organismu.

4) hry s novinami- dvě družstva, tři úkoly (A)běh s novinami na břichu, B)chůze na novinách, C)želva), chyběl informant 7.

I přes upozornění soutěživost, nesoustředili se na to dělat činnost správně, pomalu. Navození komunikace („to musíš tak, dívej“, ale mě to nejde protože“= radili se, pomáhali jak činnost dělat správně). Při běhu s novinami se soustředili na to, aby jim nespádl papír, při chůzi museli vyvinou takovou sílu, tlak do noh, aby se papír šoupal. Želva-nejnáročnější (vyžadovalo soustředění i sílu, povedla se pouze informantovi č. 8)

5) uvolnění protažení

6)nástup

4. vyuč. hodina - matematika- žáci byli klidní, o přestávce seděli v lavicích, v matematice všichni pracovali, nevyrušovali, nenastaly žádné problémové situace

8) Námět k modifikaci výzkumného návrhu na základě předchozího bodu. Jak byste na základě prvních zkušeností z terénu upravili plán výzkumu? Souvislý text (4 body v hodnocení projektu)

Bylo organizačně náročné žákům prve vysvětlit, popřípadě předvést aktivitu, poté je hře pozorovat, dělat si zápisky, opět pracovat s žáky atd. Proto bych tedy výzkum upravila tak, že bych žáky (samozřejmě se souhlasem) při psychomotorických činnostech natáčela. Videozáznam by mi také umožnil přesnější vypořádání projevů žáků při aktivitách.

9) Seznam relevantní literatury (minimálně 10 položek, dvě z toho zahraniční) dle citační normy jednoho z oborových časopisů. Nemusí se jednat o metodologickou literaturu, hledejte zdroje související s vaším projektem tematicky, případně zdroje z příbuzných oblastí, či používajících podobné metody. (2 body v hodnocení projektu)

BLAHUTKOVÁ, Marie. *Psychomotorická terapie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 31 s. ISBN 9788021047891.

ADAMÍROVÁ, Jiřina. *Hravá a zábavná výchova pohybem: základy psychomotoriky*. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2003, 68 s.

BLAHUTKOVÁ, Marie. *Psychomotorika*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003, 92 s. ISBN 8021030674.

BLAHUTKOVÁ, Marie a Jana KOUBOVÁ. *Psychomotorika, aneb, Prožitek z pohybu*. Brno: Centrum pro další vzdělávání učitelů MU v Brně, 1995, 55 s.

HERM, Sabine. *Psychomotorické hry: 92 her zaměřených na motorický rozvoj dětí v mateřské škole*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1994, 95 s. ISBN 8071780189.

FISCHER, Klaus. *Einführung in die Psychomotorik*. 3., überarbeitete und erweiterte Aufl. München: Ernst Reinhardt Verlag, 2009, 348 s. ISBN 9783825222390.

KOPECKÝ, Miroslav. *Zdravotní tělesná výchova*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 109 s. ISBN 9788024425092.

MUŽÍK, Vladislav a Petr VLČEK. *Škola a zdraví pro 21. století, 2010: škola, pohyb a zdraví : výzkumné výsledky a projekty*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s MSD, 2010, 280 s. ISBN 9788021053717.

HOŠKOVÁ, Blanka a Miluše MATOUŠOVÁ. *Kapitoly z didaktiky zdravotní tělesné výchovy pro studující FTVS UK*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2003, 135 s. ISBN 807184621x.

HÁLKOVÁ, Jitka. *Zdravotní tělesná výchova: speciální učební texty*. 2. vyd. Praha: Česká asociace Sport pro všechny, 2001, 120 s.

MUŽÍK, Vladislav, Tomáš JANÍK a Roland WAGNER. *Neue Herausforderungen im Gesundheitsbereich der Schule: was kann der Sportunterricht dazu beitragen? : VII Sommerakademie 20.-24. August 2006, Telč*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 272 s. ISBN 80-210-4191-9.

VALENTA, Milan. *Psychopedie*. 5., dopl. a upr. vyd. Praha: Parta, 2013, 495 s. ISBN 978-80-7320-187-6.

ČERNÁ, Marie. *Česká psychopedie: speciální pedagogika osob s mentálním postižením*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008, 222 s. ISBN 9788024615653.

BACH, Heinz. *Geistigbehindertenpädagogik*. 16. Aufl. Berlin: Edition Marhold im Wissenschaftsverlag Volker Spiess, 2000, viii, 146 s. ISBN 3891663668.

VALENTA, Milan. *Mentální postižení: v pedagogickém, psychologickém a sociálně-právním kontextu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 349 s. ISBN 9788024738291.

SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 254 s. ISBN 9788073677787.

ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014, 377 s. ISBN 978-80-262-0644-6.

KOMENTÁŘ

Dobře zpracovaný projekt, oceňuji získání zkušeností přímo z terénu. Přeji hodně zdaru při realizaci výzkumu.